

بسم الله الرحمن الرحيم

موضوع:

**شاخصه های خانواده دینی با نشاط در دوران قرنطینه مطابق آموزه های
دینی**

استاد مربوطه:

استاد دشتی مکان

تهیه کننده :

سیده زینب محمدی فاطمه یوسفی مریم خرم آبادی

چکیده

نوشتار به بررسی شاخصه های دینی با نشاط در دوران قرنطینه مطابق آموزه های دینی می پردازد بدان ضرورت که مشخص شود دین و آموزه های دینی تأثیر خوبی در شادی و نشاط خانواده حتی در دوران قرنطینه دارد. با هدف آشنایی شاخصه های دینی با نشاط.

در راستای تحکیم پایه های نهاد خانواده، همه جوامع تلاش می کنند اعضای خانواده در زمان های مناسب بیشتری در کنار هم باشند. در خصوص استحکام نهاد خانواده حتی در روایتی از پیامبر اکرم (ص) نقل شده که در پیشگاه خداوند تعالی، نشستن مرد در کنار همسر خود، از اعتکاف در مسجد من، محبوب تر است.

این مجالست و هم نشینی اعضای خانواده باعث افزایش انس و الفت در بین آنان خواهد شد، بنابراین بودن در منزل و بیتوته در آن، موضوعیت دارد، به همین دلیل است که پیامبر (ص) که اسوه مسلمانان است، مجالست با اعضای خانواده را با اعتکاف که یک عمل عبادی ویژه است، در برترین مکان ها یعنی مسجدالنبی محبوب تر دانسته است.

اکنون که تهدید کرونا ما را به خانه نشینی مجبور کرده است، تلاش کنیم تا از این تهدید فرصتی برای شناخت اعضای خانواده از یکدیگر خلق کرده و در پایان دوره خانه نشینی شاهد اعتلای نهاد خانواده باشیم.

کلید واژها:

خانواده دینی، شاخصه، نشاط، قرنطینه، آموزه های دین

شیوه های دین آمیزه ای از شیوه های شناختی، عاطفی و رفتاری است. هم به نیاز های مادی توجه دارد و هم به نیاز معنوی، هم بعد شناخت و عقلانیت را در بر می گیرد، هم بعد عاطفه را به هم بعد رفتار را. از این جهت نظر یک دین واقع گراست که به همه جنبه ها و نیازهای انسان توجه دارد و راه ارضاء و پاسخگویی صحیح به همه آنها را می داند و به انسان معرفی کرده است. در آموزه های بشری یا همه نیازها به رسمیت شناخته نمی شوند یا برای پاسخگویی به نیازها آدرس های غلط داده می شود. ویژگی آموزه های دین هم جامعه نگری آنست و هم دقیق بودن و مطابق بودن پاسخ های آن با واقعیت ها. خانواده سالم، بهترین بستر برای رشد فرهنگی و سلامت جسم و روان افراد و مهمترین عامل انتقال ارزش ها، امنیت عاطفی و کاهش آسیب های اجتماعی و ارتقای امنیت هر جامعه به شمار می آید.

1 - خانواده دینی از چه شاخصه هایی برخوردار است؟

۲. چگونه در دوران قرن دینگی با وجود بیماری و سختی ها می توان زندگی شادی داشت؟

اهمیت و جایگاه بی بدیل خانواده

1-1 - برترین پایگاه نزد خدا

محبوب ترین بنیان و اساس در اسلام خانواده است امام رضا (ع) در این باره می فرماید: در اسلام، اساس بنیان گذاشته نشده که نزد خدای گرامی و بزرگ ، محبوبتر و عزیزتر از بنیان ازدواج باشد.

2-1 - ستون اصلی اجتماع

خانواده در این اینکه کوچکترین نهاد اجتماعی است ، به لحاظ قدرت ، نخستین و از نظر گستردگی ، جهان شمول ترین و از حیث میزان و عمیق تاثیر قوی ترین سازمان و نهاد جامعه است خانواده ستون اصلی اجتماع و حیاتی ترین نهاد آن است . این جایگاه خطیر خانواده ، به خاطر نقش اساسی آن در ساختن فرد و جامعه است.

3-1 - نخستین بستر رشد و تربیت

خانواده نخستین و پایدارترین بستر تربیت و رشد انسان و تضمین کننده ثبات شخصیت و تعادل روانی اوست . در خانواده است که خلاقیت های فردی می تواند شکوفا یا سرکوب شود فضایل یا رذایل اخلاقی شکل گرفته و تقویت شوند، بستر ظهور ایده آل های انسانی همواره یا ناهموار گرد گردد . در صورت وجود هرگونه آسیب در خانواده و تزلزل و فروپاشی آن هیچ نهاد یا سازمان اجتماعی قادر نیست جایگزین آن شود.

خانواده سالم بهترین بستر برای رشد فرهنگی و سلامت جسم و روان افراد و مهم ترین عامل انتقال ارزش ها و امنیت عاطفی و کاهش آسیب های اجتماعی و ارتقای امنیت هر جامعه به شمار می آید. اگر خانواده در مسیر صحیح قرار گیرد، جامعه به ارتقای ظرفیت هایی که خانواده در اختیار دارد به اهداف متعالی خود دست پیدا می کند. هرچه قلعه خانه مستحکم تر باشد، ساکنان آن در برابر آسیب های احتمالی مصونیت بیشتری خواهند داشت .

4-1 - کانون آرامش

زندگی، یک حرکت است؛ از بد و تولد تا آخرین نفس؛ حرکت در مسیری ناهموار و حادثه خیز و پرفراز و نشیب ؛ حرکتی درمسیر تکامل خانواده همان جایی است که به «انسان درمسیر تکامل

«که در میدان زندگی دچار تنش ها و اضطراب ها و تلاطم های روحی شده ، جان تازه می بخشد تا از حرکت باز نایستد.

خانواده در اسلام یعنی محل آرامش و نشاط دو انسان ، محل انس و الفت دو انسان ، جایی که دو مسافر مسیر تکامل همسفر هم می شوند و با هم پیمان می بندند که خیرخواه هم باشند در بحران ها و تلاطم ها و تنش ها و ناآرامی های این مسیر که دائماً در معرض آنها قرار دارند ،

کلمات پر مهر و آغوش آرامش بخش را از یکدیگر دریغ نکنند و تا رسیدن به قلعه های کمال و سر منزل مقصودی ، بال پرواز یکدیگر باشند ؛ دو رفیق هماهنگ و همدل که قرار است بستری فراهم کنند.

تا غنچه های زندگی شان در این آشیان مساعد و آکنده از صلح و صفا و صمیمیت، شکوفا شده و ببالند و برای ساختن فردای اجتماع آماده گردند.

خود خدا خانواده را محل تسکین و آرامش انسان قرار داده و جلوه های خاص این آرامش را با اهدای اکسیر محبت و مودّت و رحمت در ازدواج در قلب زن و شوهر، متجلی نموده است و از نشانه های او اینکه همسرانی از جنس خودتان برای شما آفرید تا در کنار آنان آرامش یابند ، و در میان مودّت و رحمت قرار داده ، در این نشانه هایی است برای گروهی که تفکر می کنند (سوره روم آیه ۲۱)

1-5 - چشمه ای در قلعه جامعه

خانواده همچون چشمه ای است در قلعه جامعه؛ هرچه از آن بجوشد بر تمام دامنه ها جاری می شود. اگر آبی زلال و گوارا از آن بر دامنه ها جاری شود، تمام آنها را سرسبز و خرم خواهند کرد، اما اگر آبی سمی بیرون دهد ، ناگزیر تمام محیط پیرامونی خود اثر سو و مخرب خواهد گذاشت؛ همانطور که اگر این چشمه بخشد ، کوه منبع تغذیه خود را از دست می دهد و دچار بحران می گردد همان گونه که اثرات مفید یا مضر زیست محیطی، زمینه پاکی یا آلودگی را فراهم می کند عوامل موثر بسیاری وجود دارند که بر سالم یا ناسالم بودن خانواده اثر می گذارند

اگر در اندیشه سلامت و تعالی جامعه هستیم و اگر قوام و دوام جامعه را خواستاریم، چاره ای جز پرداختن به موضوع خانواده وجود ندارند؛ چرا که هر قدر خانواده دچار تزلزل شود، سرنوشت جامعه در معرض خطر ها و مشکلات افزون تری خواهد بود و هرچه خانواده پویاتر و با نشاط تر و سرزنده تر باشد جامعه سرزنده تر و پر تحرک تر خواهد بود .

الف-۲ توجه به نفحات الهی در مشکلات و امتحان های زندگی

گاهی عنایات خداوند عزیز و رؤف در زندگی افراد با اتفاقات عجیب و توضیحات خاص ممزوج میشود و روزنه های ورود به حیطة معرفت حضوری خداوند را فراهم می نماید موجب تقویت خدا باوری آنان می گردد همین مهم، سبب باز شدن روزنه های ورود به حیطة معرفت حضوری خداوند گشته و موجبات خداجوی و خدایا بی را فراهم می کند.

داستان عارف نامی، فضیل بن عیاض، نمونه ای از این وصل هاست که بسیار آموزنده و مشهور است. او مردی عیاش و راهزن بود؛ شبی به قصد سرقت از دیوار خانه ای بالا میرود صدای دلنواز مرد عابدی را که مشغول قرائت قرآن بوده، میشنود:

أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ.

آیا وقت آن نرسیده است که اهل ایمان دلهایشان به یاد خدا خاشع گردد؟

با شنیدن این آیه، انقلابی عجیب در درونش پدیدار می گردد و با صدای حزین فریاد بر می آورد:

«آری والله وقت آن رسیده که به سوی تو باز آییم» سرگشته و سجوت رو به بیابان می گذارد. با چشمانی گریان و گام هایی منقلب. صدای قافله سالاری را می شنود که با نوای آرام کاروان میان را به حرکت می خواند و می گویند: «بشتابید تا مبادا به چند غارتگران فضیل گرفتار آییم» فضیل بادل شکسته و روی شرمسار ندا می دهد: «ای ساریان آنها را مترسان. سگی که از او می ترسند، محبوبی نیمه شب او را به دام عشق خود کشانده و مردم را رهایی بخشیده است.» این مرد بزرگ به جبران خسارت های عمر به غفلت گذشته قدمی فرازد و حق الناس را ادا می کند. بعد از مدتی از عارفان عاشق گشته از خود کلماتی نورانی در زمینه عرفان و تربیت به یادگار می گذارد. آری اینگونه قضایا حاکی از لطف بی پایان پروردگار به بندگان است. گاهی بنابر مصلحت در بدترین حالات انسان را یاری می نماید و به همین دلیل از که ناامیدی از رحمت خداوند از بزرگ ترین گناهان محسوب می شود. گاهی ابتلاء به مشکلات که موج های سنگین دریای زندگی هستند، موجب تقویت روح ایمان و بیداری حس خدا خواهی انسان می گردد. بنابراین درک و لمس حضور خداوند در زندگی اجر آزمایش هایی از که انسان صبورانه آن را می پذیرد و راضی به رضای حضرت سبحان می شود. عکس این قضیه نیز می تواند اتفاق بیفتد امتحانات در زندگی موجب شک و تردید و ناسپاسی شده و سبب دوری از خالق گردد در این هنگام راهبران مکتب توحید بارهنگام جالب خویش به کمک فرد شناخته و او را از تصور تنهایی و بی پناهی می رهاند. (حدید/16)

امام صادق (ع) با درمانی نجات بخش، در این حالت خطرناک و مأیوس کننده، بندگان را با توصیه به ذکر شفا بخش «دعای غریقه» را بخواند: «یا الله یا رحمن یا رحیم یا مُقَلِّبُ الْقُلُوبِ ثَبَّتْ قَلْبِي عَلَي دِينِكَ» پر واضح است که احساس بی پناهی در بحران‌ها و بدترین ضربه را به روح و روان انسان وارد می کند. آغوش رحمت خداوند، آرام بخش ترین ملجأ و پناهگاه است. مکتب توحید، رمز و راز خوشبختی را در قالب های زیبا برای یک زندگی با نشاط ارائه نموده است. یکی از دستورات امیدبخش در بحران‌های زندگی، موضوع توکل به خداست «حسبنا الله ونعم الوکیل» و توکل یعنی واگذاری و سرسپاری محبت به درگاه خداوند.

الف - ۳ توجه و تأمل در صفات و اسماء پروردگار

گاهی غفلت انسان، موجب عدم توجه او به خالقش می شود و آن وقت است که مشکلات مانند امواج خروشان دریا و گرد باد خانمان برانداز طوفان، زندگی ها را به این سو و آن سو پرتاب می نمایند و قصداسارت و شکست‌ها را دارند. این جاست که آسمان با نگاه به آسمان نیلگون و این سقف بیستون آهی از اعماق قلبش بر می خیزد و اعلان نیاز می کند: «یا مونسى عند وحشتى» یاد او، نگاه اوو انس با او مایه آرامش و رهایی از زن‌هایی ها هاست. وقتی لطف لطیف خداوند را درک و لمس کنی، «رمز و راز شادزیستن» را یافته ای. هر قدر عوامل ایجاد شادی و سهد فراوان باشد، شاه کلید و خوشحالی ها، شناخت حضرت سبحان است. شناخت او «أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ» است و رحمتش در دنیا فراگیر و در آخرت، تنها از آن ایمان آورندگان خواهد بود. و او از هر کس و هر چیز دیگر به ما مهربان تر و نزدیک تر است.

خدا یابی، خداجوی، خداباوری و احساس زیبای اتصال به سرچشمه مهم زیبایی ها به انسان قدرت و نشاط و شادابی می دهد؛ چرا که این آیه را در عمق وجود خویش باور دارد: «هُوَ مَعَكُمْ» این ما کُنْتُمْ» او با شماست هرجا باشید.

و همین باور بهترین درمان برای انسان مسأصل و افسرده و درمانده است. دعا و نیایش، راز و نیاز و مناجات به پیشگاه ربوی و از سودمندترین آموزه‌های دینی برای شاد بودن است، زیرا اتصال به خالق قادر و مهربان و امید به اجابت رحمتش انسان را در نشاط و آرامش می نماید.

ب - بینش روشن از دنیا

زندگی در هاله ای از ابهام و عدم تفسیر روشن از واقعیت هایی همچون دنیا و آخرت انسان را در زندگی دچار رکود و افسردگی می نماید.

اصلاح نكوهش فرد به زندگي مهم ترين عامل خرسندي و شادي است كه متاسفانه در زندگي مدرن، شديداً از آن غفلت شده يا در هياهو ي عمر شتاب به دست فراموشي سپرده شده است. تعبير زيباي دين مقدس اسلام از دنيا «الدنيا مَزْرَعَةُ الْآخِرَةِ» كه از آن به عنوان سرزميني حاصلخيز و معبري جهان باقي ياد شده، از تعبيرهاي دلنشين و آرام بخش است.

نگاه دين به دنيا، فقط به عنوان ابزار، وسيله و معبري براي كسب كمال و نيل به درجات عالي است. دلبستگي و رغبت به دنيا بزرگترين خطر براي سقوط معرفي شده است. از دنيا به عنوان مزرعه بزرگ اما محدود ياد شده است كه محل توشه برداري براي حيات جاودانه مي باشد بايد از آن بهره گرفت و با سنگ هاي اعمال خود به اختيار را داده بهشتي جاودانه يا خدای ناکرده جهنمي سوزان ساخت. ناگفته نماند، يكي از ويژگي هاي دنيا اين است كه زيبايي ها با زشتي ها، شادي ها با غم ها، قدرت ها با ضعف ها سلامتي ها يا بيماري ها و غيره آميخته است و اين براي بعضي ها خوشايند نيست. به واقع در اين مسئله حکمتی ارزشمند نهفته است: «فَاعْتَبِرْ وَايَا أُولِي الْأَنْصَارِ»

در عوض در دنيايي ديگر هم زيبايي ها و ديگر مواعب الهي براي بندگان با ايمان به صورت خالص و جاويد تدارك يافته و منتظر آنان است.

ج - تعبيری دلنشين از مرگ يا مهاجرت به سراي ديگر

يكي از آموزه هاي تربيت ديني پذيرش و اعتقاد به عالم جاودان آخرت است و به ويژه پذيرش و تشخيص اين نکته براي رهايي از دنياي فاني انتقال به سراي باقي، مهاجرتي زيبا و دلنشين در كار است كه از آن به عنوان مرگ ياد مي شود. بحران مرگ و و فنا، همواره ذهن آدمي را به خود مشغول مي دارد و قبول مرگ براي وي سخت و جانكاه است ترس از مرگ پديده هول انگيز رواني است.

سردرگمي و عدم ارائه پاسخ صحيح، مايه دلسردی، نوميدي و افسردگی می گردد. به طور کلی عدم علم و آگاهی همه جا موجب ترس و اضطراب انسان و در نهايت منجر به افسردگی می گردد لذا اسلام با تفسير زيبا از مرگ و آخرت، زندگي انسان را هدايت و عاقبت او را روشن معرفي می کند. اين نگرش و عهديت بخشي، موجب شادابي و سلامتي جامعه ديني می گردند.

چگونه با وجود بيماري ها و سختي خواه شاد زندگي كنيم؟

1 - بحار الانوار، ج 52، ص 1971، باب 22 حديث 73

2 - آل عمران / 173

جمع بندی و نتیجه گیری

چه شیوع کرونا را ساخته و پرداخته آزمایشگاه های بشری بدانیم و چه آن را عاملی طبیعی و جهان را به آسمانها نسبت دهیم، به هر حال آمده است و این مهمان ناخوانده روزگاری چند مهمان بشریت خواهد بود. تاثیرات شیوع و عالمگیر شدن آن به مناسبات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی بشریت، انکارناپذیر است.

بهترین آیین ها آیینی است که با طبیعت آدمی و سازمان آفرینش او سازگار بوده و نیازمندی ها ی طبیعی و فطری اش را برآورده کند؛ در غیر این صورت، نه قابل عمل است و نه می تواند آدمی را خوشبخت و سعادتمند سازد. با توجه به منابع دینی، یعنی قرآن و سیره پیشوایان معصوم، دین اسلام موافق نشاط و شادی بوده و تعالیم اسلام به دلیل توجه به این نیاز ها و متناسب بودنش با فطرت آدمی است، که توانست از محدودیت جزیره العرب خارج گشته، جهان اسلام را در اقصی نقاط دنیا شکل دهد. «فاقم وجهک للدين حنیفاً فطرة الله التي فطر الناس علیها لا تبدیل لخلق» به گفته علامه طباطبایی، اسلام، نه انسان را از نیروهی غرایز و خواسته هایش محروم می کند و نه و او را از جهانی که در آن زندگی می کند، جدا می سازد و نه او را بی نیاز از دین و شریعت به حساب می آورد و این سه زاویه، مثلثی را ترسیم کرده که انسان در محدوده آن کمال، مقصود خود را به دست می آورد به سعادت ابدی می رسد و اگر یکی از زاویه ها باز شود و نادیده تلقی گردد، انسان را دچار سقوط می کند و از اوج انسانیت به ورطه هلاکت او می کشاند

1- مجموعه دام، ورام بن ابی فراس، ج 1، ص 183

2- حشر / 2

منابع:

- موسوی نشاط در خانواده ص ۲۳
- موسوی نشاط در خانواده ص 25
- کاویانی سبک زندگی اسلامی ابزار سنجش آن ص ۲۱
- کاویانی سبک زندگی اسلامی و ابزار سنجش آن ص ۲۲
- پسندیده رضایت از زندگی ص ۹
- طباطبایی 1364 ج 6 ص 209
- طباطبایی 1385 ص 328 حدیث 378
- محمدی ری شهری ۱۳۶۲ ج 62 ص 150
- محمدی ری شهری ۱۳۶۲ ج 62 ص 503
- (سید رضی، 1378، ص 167 ، خط 113)
- (همان، ص 408 خط 68)
- بحارالانوار، ج 52 ، ص 1971 ، باب 22 حدیث 73
- آل عمران / 173
- حدید / 4
- مجموعه دام ، ورام بن ابی فراس ، ج 1 ، ص 183
- حشر / 2